

פרופ' ישראל ברטל - קורות חיים
מרץ 2026

פרופ' ישראל ברטל הוא היסטוריון, איש חינוך ועורך כתבי עת מדעיים בהיסטוריה. הוא פרופסור אמריטוס בחוג להיסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו באוניברסיטה העברית בירושלים; לימד 44 שנים היסטוריה יהודית מודרנית באוניברסיטה העברית (-2014 1970); שימש יו"ר החברה ההיסטורית הישראלית (2006-2014) והיה דיקן הפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטה העברית בירושלים (2006-2010). בשנים האחרונות מלמד פרופ' ברטל היסטוריה של ארץ-ישראל בתוכנית לתואר השני במכללה האקדמית תל-חי. לאורך השנים היה פרופסור אורח בכמה אוניברסיטאות מובילות באירופה ובצפון אמריקה, ובהן הרוורד, ג'ונס הופקינס, מקגיל, רטגרס, אוניברסיטת פנסילבניה ו-UCL.

תחומי מחקרו של פרופ' ברטל מקיפים את תולדות יהודי מזרח אירופה ותרבותם וההיסטוריה של היישוב בארץ ישראל במאות ה-18–ה-20. חלק ניכר מעבודתו המדעית עוסק בראשית התנועה הלאומית היהודית וביישוב היהודי בארץ-ישראל. הוא ממייסדי כתב העת קתדרה ואחד מעורכיו הראשונים; מיוזמי ועורכי **ספר העלייה הראשונה** (1982) ואחד משלושת עורכי **ספר העלייה השנייה** (1997). פרופ' ברטל הוא יוזם ועורך ראשי של המפעל בן שלושת הכרכים **תולדות יהודי רוסיה**, שראה אור בעשור הקודם בעברית וברוסית. כעת הוא שוקד על כתיבת ביוגרפיה של הסופר שלום יעקב אברמוביץ (מנדלי מוכר ספרים).

פרופ' ברטל זכה בשנת 2008 ב**פרס לנדאו למדעים ומחקר** בתחום ההיסטוריה של ארץ ישראל. היה פעיל בוועדות לתוכניות הלימודים בהיסטוריה במערכות החינוך בישראל. עמד בראש **ועדת ברטל** (1995-2003) שכתבה את תכנית הלימודים לחטיבה העליונה בחינוך הממלכתי (1995–2003), תכנית המשמשת עד היום במערכת החינוך הממלכתית.

באקדמיה הלאומית למדעים הוא פועל לקידום מדעי הרוח ולפיתוח המחקר ההיסטורי בישראל. בשנים 2016-2019 שימש יו"ר הוועדה לכתיבת **דוח מצב תחום לימודי השואה באוניברסיטאות המחקר ובמכללות בישראל** (2020); בשנים 2016–2022 היה יו"ר תת-הוועדה למדעי הרוח (2016-2022) בוועדה להכנת **דוח מצב המדע בישראל תש"ף/2019** ו**דוח מצב המדע בישראל תשפ"ג/2022**. בשנת 2023 החלה ביוזמתו סדרת מפגשי חוקרים **תשתיות במדעי הרוח**, שעניינה תפקידיו, השפעותיו, תוצאותיו ותרומתו לקידום המחקר של השימוש במאגרים אלקטרוניים, במחקר חישובי ובתשתיות

פרופ' ברטל פרסם כמאתיים ושמונים מאמרים מדעיים בשפות שונות. בין הספרים

שכתב או ערך:

Poles and Jews: A Failed Brotherhood (with M. Opalski, (1993)

גלות בארץ: יישוב ארץ-ישראל בטרם ציונות (1994)

מ'אומה' ל'לאום': יהודי מזרח-אירופה 1881–1772 (2002)

The Jews of Eastern Europe, 1772–1881 (2005) (נוסח מעודכן של מ'אומה'

ל'לאום' תורגם גם לגרמנית ולרוסית);

קוזק ובדווי: 'עם' ו'ארץ' בלאומיות היהודית (2007);

ספר ירושלים: שלהי התקופה העות'מאנית, 1917–1800 (עורך, 2010);

לתקן עם: נאורות ולאומיות במזרח אירופה (2013)

Tangled Roots: The Emergence of Israeli Culture (2020)

The Posen Library of Jewish Culture and Civilization, vol 7: **National**

Renaissance and International Horizons, 1880–1918 (2023)